

муғор босмаслиги учун назорат қилиб турилади. Данақлар одатий тиним даврини ўтаётганда, уларни кузатиб туриш жуда муҳим тадбир ҳисобланади, фермернинг фикрича, агар бу иш қилинмаса, данақлардан турли хил шакл ва узунликдаги уруғкўчатлар униб чиқади.

Расмда кўриниб турганидек, шафтоли уруғкўчатлари пайвандлаш муддатигача яхшилаб суғорилганда, уруғкўчатлар пайвандлаш учун тайёр бўлади.



Мирзааҳмедова Нилуфарнинг данакли мевалар кўчатзори тасвири (шафтоли)

Шафтолидан ташқари, фермернинг ўрик кўчатини томорқа шароитида етиштиришнинг ўзига хос усул ва услублари бўлиб, бунда Н.Мирзааҳмедова ўрик данакларини қумлашда данакларни яшикларга солиб, бир неча қават қилиб тахлаб, данакларни нам ҳолатда сақлайди. Қумлашда муҳим жиҳат намлик ортиб кетмаслиги керак, акс ҳолда уруғлар моғор босиб чириб кетиши мумкин.

Кўчатларни томорқада етиштиришда фермер фақат ўзининг ва қўшниларининг ўрик дарахтларидангина пайвандлаш учун новда кесиб тайёрлайди. Новдаларни пайванддан бир кун аввал тайёрлаб, нам латта билан ўраб қўяди. Пайвандлаш эрта тонгдан бошланиб, кун давомида пайвандланади. Уруғкўчатларни яхши ту-

тиб кетишини таъминлаш учун Н.Мирзааҳмедова пайвандлашдан сўнг албатта суғориш тадбирини амалга оширади.

Фермер асосан томорқасида етиштирган данакли ва уруғли мевалар кўчатларини маҳалладошларига, Кува тумани боғдорчиликка ихтисослашган фермер хўжаликларига, қўшни вилоятларга ҳамда Тошкент вилояти боғбон-деҳқонларига етказиб берапти.



Мирзааҳмедова Нилуфарнинг данакли мевалар кўчатзори тасвири (ўрик)

Ушбу буклет **Bioversity International** кўмагидаги “Марказий Осиёнинг қўрғоқчилик ҳудудлари бўйича (CRP1.1.) CGIAR тадқиқотлар режаси доирасида мўътадил иқлим мева экинларининг юқори сифатли кўчатлари билан фермерларни таъминлаш учун уруғчилик системаси платформасини яратиш” лойиҳаси доирасида тайёрланди ва нашр этилди.

Таклиф ва мулоҳазалар учун контактлар:

Ўсимликшунослик илмий-тадқиқот институти (ЎИТИ)

Манзил: 111202, Тошкент вилояти, Қибрай тумани, Ботаника қишлоғи.

Тел.: (+998-90) 987-79-05

Эл. почта: uzripi@yandex.com

Тузувчилар: Ш.М.Аҳмедов, А.А.Тешабаев

М.К.Турдиева ва К.И.Байметовлар умумий таҳрири остида.



RESEARCH
PROGRAM ON
Dryland Systems



**Ўсимликшунослик илмий-тадқиқот
институти**

**Мирзааҳмедова Нилуфарнинг
томорқасида етиштирилаётган мева
кўчатлари**



Тошкент – 2015

Фарғона вилояти Кува туманида истиқомат қилувчи фермер-кўчатчи Мирзааҳмедова Нилуфар томорқа шароитида мева кўчатлари етиштириш билан шуғулланиб келади. Томорқанинг катта бўлмаган майдонидан фермер ҳар йили ўртача 10-15 минг дона мевали кўчатлар етиштириб, оиласи бюджетига даромад келтирган ҳолда бобо деҳқонларимиз учун маҳаллий шароитга мослашган қимматли мева навларини кўпайтиради.

Унинг кўчатзорида олманинг Железняк, Бойкен, Ренет Симиренко навлари билан биргаликда маҳаллий иссиққа ва қурқоқчиликка чидамли Қизил олма, Наманган олмаси нав ва шакллари кўпайтириб келаяпти.



Мирзааҳмедова Нилуфарнинг томорқасидаги кўчатзорнинг биринчи даласи

Томорқа боғи шароитида дарахтлар қатор орасидан унумли фойдаланиш фермер-кўчатчи учун унчалик катта қийинчилик туғдирмайди. Сабаб ўзи яшаётган уйга яқин жойлашган ҳолда, сувни келтириш муаммо бўлмай, ҳам мевалар пишганда ҳосилидан сотиб даромад қилса,

қатор орасидан етиштирилган кўчатлардан кўшимча даромад қилади.

Нилуфар Мирзааҳмедова олма уруғкўчатларини етиштиришда икки хил усулда: уруғидан ва вегетатив йўл билан кўпайтиради. Вегетатив кўпаювчи пайвандтаглар парҳишларини М.Мирзаев номли боғдорчилик, узумчилик ва виночилик ИТИ Фарғона илмий-тажриба станциясидан олади, парҳишларни экиб ўстириб, сўнг пайвандлайди. Уруғдан кўпайтиришда фермер олма уруғларини ёввойи олма (Сиверс олмаси) дарахтларидан олса, баъзан эса олманинг маҳаллий навлари уруғкўчатларидан фойдаланади.



Мирзааҳмедова Нилуфар пайвандлаш жараёнига тайёрлаб, етилтирган олма уруғкўчатларининг тасвири

Фермер кўчатзорнинг биринчи даласида пайвандлаш муддатигача уруғкўчатларни барчасини бир текис етилтириш мақсадида турли хил кимёвий препаратлар – фитогормонлардан фойдаланади. Уруғларни ва уруғкўчатларни абсциз кислотаси, ауксин билан ишлов бериш яхши натижа берган.

Томорқа шароитида фермер кўшимча сифатида шафтоли кўчатларини етиштиради. Тарихан Фарғона водийси данакли

мевалар макони бўлгани бежиз, бу ерда дунёга машҳур ўрик, шафтолиларнинг қимматли навлари халқ селекцияси томонидан яратилган.

Н.Мирзааҳмедова шафтоли кўчатларига вилоятдаги талабни ўрганиш ва кўчат ишлаб чиқариш ҳаражатларини инобатга олиб, тез етиладиган, сифатли, ташишга ва сақлашга мўлжалланган навларни кўпайтиради. Буларга Оқ шафтоли, Лола, Луччаклар мисол бўла олади.



Фермернинг шафтоли кўчатзори

Шафтоли данакларини териб олгандан сўнг бажариладиган барча агротехник талабларни фермер ўз вақтида бекамукўст бажариб келади. Унинг данакларни маҳаллий шароитда қумлаш жараёни алоҳида эътиборни жалб этади. Данакларни ювиб, сараланган сўнг уларни махсус тайёрлаб қўйилган жойга қумга жойлаштирилади. Данакларни устидан қум ташланади ва сув билан намланади. Ушбу жой буғдой ёки бирор ғалладош экин сомони билан ёпилиб, совуқ уриши ва